

星·歐拉姆
Sing 'OLAM

Siwkolang 'Amis
中部阿美語

ONI AAW A KONGKO

O demak no kawasanho a 'orip i 'a:yaw saan ko sowal no mato'asay. Pakini i kongko ko lalengatan no roma a kakedalay a mato'asay a mainiini, to no kawakawanho a kakawaw. Ma'emin nima ko sapakongko no mato'asay, to sapi'emin to romi'ad to dadaya a malisafon, ano i kamawmahanto, ano i kali^epahanto hawi, ira saca ko saki kongko a tamdaw. O cecay to no cacedengan no mato'asay a malicapo itira i soraratan a misaromi'ami'ad. Maha^enay ko kongko no mato'asay, to demak niyaan a ci Aaw hananay a tamdaw. O ni Onak Tafong o afedo'ay no Fata'an ko nini a kongko, o no kawakawasan to ko tireng ato sasowalen no nairaanho a 'orip i'a'ayawho no 200 a mihecaan. Naicowaay ko nini a kongko, masamaanay ko nini a kongko asa kita hawi, asipen a mitengil ko nano to'asho a nipakongkoan ni Onak o afedo'ay to nikan 'efer a matiya o lidep i kakarayan no demak ni Aaw hananay a tadaw, o kafokilanto no aniniay to a 'orip ko nini a sapatinako no makedalay a taha anini.

Mahaenay ko lalengatan no nini a kongko ni Aaw saan ko mato'asay.

I

Yaan a maramoday a tatos a ci Anaw Foyaw aci Rapdayaw, na mararamod caira hawi, caayho ka ci wawa caira to nani kakaramodan naira. Safaloco' sato caira a tatos a maramod i, a maan asa kita to maloteloc ita, saan ko faloco' naira. Safaloco' sato ko fa'inay ni Rapdayaw ci Anaw Foyaw i, a mifetik kita to Malataw to sakaciwawa ita a mararamod, saan to fafahi niira ci Rapdayawan a somowal.

So'elinay fetik sato caira a maramod hawi, "Nengnengi kami, Malataw, awaay ko malo teloc no niyam a na makamararamod, i matini i, ko no miso to a sini'ada itamiyanan, pafelii kami to sakaciwawa haw.....," sato ko pifetik naira a maramod to malataw. So'linay, na

maherek caira a mipafetik haw ri, salipahak sa caira a maramod, to na maherek a mifetik.

Mata'elifto ko pinapi:nato a romi'ad a masafolad hawi, "Ala! ci malo telocto kita kini!" sato caira a mararamod. Iransa misa'osi caira to tood no demak, a macahkic ta kita a awaay aca ko laheci ko nika ci wawa no mita, sato caira a tatos a masasowal. Copah sato, mara^odayto ko kasofocan ni Rapdayaw, so'linay sofosofofoc sa i, matiya saan o fayfahian ko nika kapah no pising noya a wawa naira, ta paka ci "Aaw" han naira a pangangan kiyaan a fana'inayan a wawa naira .

Matini ci wawato aca kita i, saka dopohaw ita a matayal, a paloma to tali, to fonga, ato hafay to malo kakaenen no wawa no mita, sato caira a maramod. Yaan saka, dopoh sato caira a pakairaira to nika o mala-holay a pakoyoc ko 'orip naira. So'linay mato'as a mato'as to kiyaan a wawa naira ci Aaw hawi, mafana'to to tayal ciira, iraan saka colcolen to no ina ni Aaw ci ira a papikasoy, to malo sapa latoc a misakakaenen.

II

Sowal sato ci ina niira ci Rapdayaw, "pikasoy a haen haw kiso, imatini awaayto ko sapa latoc ita, sa cacay a han iso a tala lotok a mikasoy haw?" hanto ni ina niira ci Aaw. "Hayi," sato ci Aaw a paca'of to سوال o ina niira. Yaan saka tayra sato itira i pafakiyaan, a patisod to tireng niira, toa 'rr...' sato ci ira a fa^efer, ta mahitefo i i sifo' to no lotok, ta kasokasoy sa kiyaan a wawa ci Aaw i ala ala sa a mipodpod kiyaan a sakaratkat saanay a malo kasoy a mifalod. O sasiyor to niira a ma^efer taloma', ta hitefo saan i i potal no loma' naira ciira.

Ci ina sa niira i, pacekok to nika pisakereng no kasoy niira i potal a miepod. Ta tala papotal sato ci ina niira a minengneng. Yaan saka safe-lifelin han niira a mimelaw kiyaan a kasoy no wawa niira hawi. "Naw cimaay ko patayiniay hakini to matiniay a sakaratkat saanay a kasoy?" saan a miharateng. Yaan saka, "ini to kako ina," sato kiyaan a wawa niira ci Aaw na i laloma' no loma' naira. Pacekok ci ina niira. "Na icowa aca ko kasoy no miso," hanto no ina niira. "O maan aca kiraan a ma'araway to i 'a'ayaw no miso?" hanto ni Aaw ko ina niira. "Awaay to ko sapalatoc, o matinitiniay aca ko pataloma'an i o malo maan kina nikasoyan iso? hanto no ina niira." a ngaliwngiw ci Aaw.

Sawal sato kiyaan a wawa niira ci Aaw, “aka ka saan ha ina, a ira to ko olah namo to nikasoyan no mako,” hanto ni Aaw ci ina niira. So’linay sangasanga’ sato ci ina niira a milisimet tiyaan a mikasoyan no wawa niira.

III

To dafak sato mitiyol to haca kiyaan a wawa ci Aaw a mikasoy a talalotok to tada kasoy, to nano sawal no ina niira. Matira ko demak niyaan a wawa naira a maramod ci Anaw Foyaw aci Rapdayaw. So’linay ci kapi a ci kapi to ko mihecaan toyanan haw ir, matatodong to ko kasiramodan no wawa naira. Toa safaloco’ sa ci mama ni Aaw aci ina niira, matini mato’as to ko wawa ita i, “a cima a sa ko malo tatodong ha kini? Cima to ko mangalayay ititanan o tada caayay ka o nika mala-holay a pakoyoc?” sato caira a maramod a maainiini a masasawal.

Yaan ko saka, sawal sato ko wawa naira ci Aaw a pacawi a macalil. “Ma^edeng to kako ina a misafaloco’ to malo tihi no mako, acaa ka tatihi ko faloco’ namo o mato’asay a pa’ayaw to malotihi no mako.” sako sawal ni Aaw. Sawal sato ci ina niira, “patedo, acaa ka saan kiso o wawa, mangodo to tamdaw, cimaho ko mafokilay to o sapakoyocay kita itini i,” hato no ina niira ciira. “Iray i, o faloco’ no mako i, a maanen no miso a midemec to nafaloco’an no mako,” hato ni Aaw ci ina niira a cingelaw. Sawal sato ci ina niira ci Aawan, “ano saca kiso iri no miso han a faloco’, ano ma^edeng to kako ano saan aca kiso, pa’ayawanho tisowan.” hato no ina niira a pacawi ci Aaw.

IV

Yaan saka o roma sato a romi’ad kiyaan wawa ci Aaw, somowal to ina ci ira, “inaaw, a mikasoy haca kako anini to malo sapalatoc a misalamal haw!” hato niira ci ina niira. Yaan saka, dopoh sato a patisod to tireng niira to sapikasoy niira. Toa ‘... fer.fer..’ sato a ma^efer, a mikilim to malo fafari niira icowacowa ko rakat niira aca. Iraan sa ma^eferefer ciira, o nipikilimay aca ciira to matatodongay ciiraan a malofafari niira. O Pa’ayaway ciira to sakatatihiaw no faloco’ no mato’asay niira to malo ramod niira.

Makawas ciira, makatepa to nipifaca’ to no wawa niyaan a hongti no niyaro’ ciira, inian itiya matatodong sa to ko faloco’ niira tiyaan a

kateli'ay a wawa no hongti toya a fayfahi. Iraan saka, satiwatiwal saca itira inipifaca' no wawa no hongti i 'alo ciira, sato maketon to ko faloco' ni Aaw a maolah toya kayoing to saka ciramodaw. Iraan saka felec sato ciira a masasiyor a ma^efer a tangasa i loma' i. O tangsol to niira a patisod to tireng, ta "inito kako ina!" hato niira ci ina niira a cinglaw.

Nengneng sa ci ina niira, wakawak saan a mafelec, awaay ko maamaan kira howa. Iraansa, "naw na nimaanay aca kiso tano tirentireng saan a mafelec, o maan a demakan no miso a Aaw!" sato ci ina niira a maferoh ko faloco' a mainget. Sowel sato ci Aaw, "caay a ina, nao makatepaay aca kako to malo tatodong no mako i pifaca' no cecay a fayfahi i lakelal," sato ko sowal niira i ciinaan niira.

Sa faheka' saan ci ina niira to sowal ni Aaw, "icowaay to a tamdaw o!" "O wawa to no nima o?" sato ko sowal ci Aawan i, "o wawa no hongti, nao nifaca'ay i lakelal, nengneng han ako i, kateli' aca, matatodong i faloco' no mako kira howa," hanto niira ciina niira a paini toya matepaay niira a malofafahi niira a fayfahi.

V

Sowel sato ci ina niira, "patedo akaa ka saan, o sapakoyo:cay ko nika o malaholay a parod kita i, a cika saan kina wawa no hongti ato loma' niira!" hato ni ina niira ci Aaw a somowal, o cecay no ngodo no faloco' no ina ni Aaw to nika, o maan ko sapimaan a ciramod to wawa no kakitaan a saan a tatiih ko faloco' niira.

Sowel sato ci Aaw, "a maedeng kako ina, akaa ka tatiih ko faloco' namo haw," hato ni Aaw ci ina niira i. "A maanen no miso sa kiso?" hato ni ina niira ci Aaw a mipalita a mitengil. Yaan saka, "tala hanho ko lima a romi'ad a misa koli hen kako, to sapalisimet to sapimaamaan no mita a miala to malofafahi ako," hato ni Aaw ci ina niira.

Yaan saka, dafak sato maratar a mowad, a patisod to tireng niira ci Aaw, ta ^efer sato, pasiwali a tala lotolotokan ko nika ^efer niira iri. Nano kawakawasanto a maka'araw ciira toya samali^emi saanay no fokloh tiyaan a lotok. Salipahak saan ci Aaw, 'a maedeng aca kako a misafaloco to sakacitih, to sakasiramod toya kateli'ay a wawa no hongti,' sato ko faloco' niira a malipahak.

Ta hitefo sato ciira itira tiyaan a cimali^emiay a lotok. So'linay yaan sato a mali^emiay, o tadamaanay a ekim. Ci Aaw sato to niira, o

do:poh to niira a mikitkit tiyaan a ekim a miparo i sofok niira, ta matomesto ko sofok niira hawi, o sasiyor to niira a ma^efer a taloma'. Iraan sato, lima a romi'ad a misoped to malo sapacakay niira tiyaan a mali^emiay a ekim. 'Maedeng to kini' sato ko faloco' ni Aaw to pilisimet niira to sapiala to malotihi.

"Ina, ina, hato niira ci ina niira, a matatodong to haw ko malo maa-maan no mita," hato niira ci ina niira. Ci ina sato niira, 'hamahamay ano o maamaan koran a sapa lisimet iso,' sato ci ina niira a milicay. Ci Aaw sato, fohat hato niira ko miparoan niira i tangolan a mitomes, samali^emi saan ko fodawan a malikat. Iraan saka paso'lin to ci ina niira to tayal no wawa niira ci Aawan. Ma'iray ci ina ni Aaw to fana' niira a palisimet to sakasifafahi.

Iraan saka masasowasowal to caira a maramod to nika, 'hatini to ko nipipalisimet no wawa no mita ci Aaw to sakacitih i, han aca i, a mikilimto kita to ma^edengay a malo kayakay ita a a^emakat tayra itira i loma' noya a fayfahi.' sato caira a maramod a miketo to sapiparakat to malokayakay.

VI

Ta parakat sato to malokayakay caira. Sowel sato kiyaan a hongti tiyaan a kayakay, "icowaayto a loma' ko mami safasafatongay to wawa no mako?" Iraansa, sowal sato kiyaan a kayakay, "o wawa ni Anaw Foyaw aci Rapdayaw, ci Aaw hananay ko ngangan," hato niyan a kayakay. Sowel sa kiyaan a hongti, "patedo, akaa ka saan, a mangalay ko wawa ako sa cima?" "Tada o caayay kao nika o pakoyoc kiyaan a loma' kiya saw!" sato kiyaan a hongti a somowal toya niparakatan no mama ni Aaw a kayakay.

Sowel sa kiyaan a kayakay, "maedeng kako ano caay ka saan kiyaan a wawa ni Anaw aci Rapdayaw, patedo sa a parakat i takowanan hakiya?" hato niyaan kayakay. Sowel sato kiyaan a hongti, "ano matira aca a mangic to wawa no mako i." "Letep sato ano miala to wawa ako iri, a mipacalay a palalan to mali^emiay a fayfay tangasa i loma' niira," hato niyaan a hongti a somowal koyaan a kayakay.

Iraan sato a kayakay, "awaay ko sapimaan," han no kayakay. "Ano ma'efo aca, a ^ca a han ako ko sowal," sato kiyaan a hongti. Sowel sato ko kayakay, "nipitanam to no mako a somowal tiyaan a loma' ko

nimaanany, tala hatu ko piliyaw ako a makat.” Han noya kayakay a somowal, ta sasiyor sato a taloma’ a pasowal i ci mamaan ni Aaw koya kayakay.

Yaan saka, mitengil ci mama ni Aaw, safahaka’ sato ci mama ni Aaw to separatoh noya a kayakay. Sowal sato ci Aaw a paciwa’ to cawi to kasasowal ni mama niira ato kayakay, “a maedeng kako ha mama, akaa ka tatihi ko faloco’ namo,” hatu ni Aaw a somowal, o kalim no faloco’ niira to sakacifafahiaw to matepaay niira a kateli’ay a fayfahi.

Yaan ko saka, kapito no romi’ad hawi, makat haca kiyaan a kayakay, a paini to nano سوال na Aaw to sapaini toya hongti. Sowel sato koya hongti haca, “ano matira aca, haykini aca asa kako,” sato kiyaan a hongti. Ta tala sato to romi’ad, to pipalisimet ni Aaw koya loma’ noya fayfahi.

VII

To palisimet to ci Aaw tiyaan a romi’ad to malo demak i terong no dadaya, ‘te.. ki.. te.. ki..’ a patisod to tireng niira nai salaeno no pafakiyaan iri. Fahal sa o nika mirengto no tadamaan no loma’. So’linay tiyol saan a misa ‘te.. ki.. te.. ki..’ sa ci Aaw iri, o nika mowadto no saka tosa a tongroh no loma’, awaayay ko mikakaay to nika tadamaan no loma’ naira.

So’linay, tiyol saan a nisa ‘te.. ki.. te.. ki..’ ci Aaw i, o nika irato no kakimadan no loma’ a ma^emin ko nipipalisimet ni Aaw. Itiya i, ‘A maedengto kini,’ sato ci Aaw i. O ^efer to niira a pasayra i loma’ niyan a hongti a pasinanoy to samali^emi saanay a fayfay.

So’linay, narikoran no nika ^eferan niira, o sinanoyay to no fayfay i lalan. Sato ko nika, ma^edeng to kini, sato ci Aaw. O parakat niira to kayakay a parasor tiyaan a wawa no hongti. So’linay o romi’ad to no katataosan na Aaw ato tiyaan a wawa na hongti. Iraan saka, nengneng sato ko finawkan tiyaan a demak i. ‘Naicowaayto ko sapidemak ninana a loma’,’ saan ko tamdaw a ma^emin a faheka’ a mahemek. Pahalo yaan a hongti a lipahak to nika mado^edo ko nafaloco’an niira kira howa.

Iraan sa o raramodto ni Aaw ato tiyaan a wawa no hongti. So’linay, ci kapi to ko romi’ad sa faloco’ sato kiyaan a wawa no hongti, oya kateli’ay a fafahi ni Aaw. ‘A cai ka itini i matiniay a mikadafo na saan kako i,’ sato pahalo yaan a fafahi ni Aaw a maolah.

VIII

‘Nika naicowa a mowad kina parod hakini?’ ‘Caay aca ka ’araw ko nika tayal no fa’inay no mako,’ sato ciira a misafaoco’. So’linay caay ka nga’ay ko faloco’ niira, saka, licay sato kiyaan a ramod ni Aaw i ciiraan i, “icowa ko tayal no miso hani?” “Awaay to romi’ad a ma’araw kiso i, mimaanay ko tayal no miso?” hato no ramod ni Aaw ciira a mipalita a milicay.

So’linay sowal sato ci Aaw a pacawi to fafahi niira, “o mirakarakay kako a mikilim to saka ’orip,” hato niira a somowal. So’linay safaloco’ sato kiyan a fafahi ni Aaw, ‘o mirakarakay han aca i ko ma’araw ko tireng i,’ saan ko nika rarom niyaan a fafahi niira, naw o dadaya sa a cecay ko sakala tamdaw ni Aaw kira howa?’ saan kiyaan a tihi ni Aaw a hinapec ciiraan, yaan saka tatiih ko faloco’ no tihi ni Aaw.

O romi’ad sato i, ma^efer ci Aaw a mikilim to saka ci^tan kira howa. Yaan saka, ‘ko nengneng han no mako ko tireng no ramod ako,’ saan ko faloco’ no ramod ni Aaw. Iraansa i romato i nikafelec ni Aaw, midipdip to ko fafahi ni Aaw to nika taloma’ to ni Aaw i. ‘Inito kini,’ sato kiyan a fafahi ni Aaw i. Sakala fotifoti’ hato niira i kafoti’an. Naw han i o midipdipay i tiya ci Aawan ciira.

So’linay nengneng hato niira ci Aaw, ‘... teki..teki..,’ sato i la^eno no pafakiyaan ciira. Iraan saka, Itira kiya sato kiyaan a fafahi ni Aaw to nitelian ni Aaw i, kirikoran to niira to terong no dadaya a milakelaw kiyaan a pisa ‘teki.. teki... an’ no ramod niira i pafakiyaan. Nengneng hato iri, ira ko tosa kiyaan a opih ni Aaw to malosapikpik niira. Iraan saka, inian kini howa ko saka^efer niira, sato ko romad ni Aaw a mafana’ to kalo demak ni Aaw a awaay to romi’ad i loma’ a maro’. Ta mapolita to niira ko lowad ni Aaw to nika awaay niira a ma’araw tood no rikorto no kanikaran.

IX

Ala hato niira a misimed kiyan a tosa a opih ni Aaw iri. To dafak sato, maratar ci Aaw a mowad a patisod to tireng niira a masadak iri. Hilan han iri, awaayto kiyaan a tosa a opih itira i pafakiyan. A nisaki-likilim tiyaan a opih ciira iri, caay ka tepa niira. Iraan ko saka sowal sato i ramod niira ciira, “tato kiyaan a opih no mako!” hato niira a milicay ko ramod niira a milicay.

Itiyato a maka sahecito to tireng no ramod niira kiyaan a fafahi niira. Sowel sato ci Aaw, “pataynien to kiyaan a opih no mako, ano caay iri o mamapatay to kako ano awaay koya opih no mako,” hatu niira ko romod niira a somowal.

Sowel sato ko fafahi ni Aaw a pacalil, “hay sa! Nanimaan a mapatay kiso?” saan a caay pipaso’lin ko ramod niira to sowal. Iraan saka caay pasadakaen niira koya a tosa a opih, naw, o olah to niira to nika maka’araw to tireng no ramod niira, kira howa. Masamatiraay kiyaan a demak naira a mararamod a macacoli.

X

So’linay sowal sato ci Aaw iri, “ano caay aca paini kiso to opih no mako iri, tala hatu kako, ano i maan to ko felec no tireng no mako,” sato ci Aaw, a parikor to sowal to ramod niira. Yaan saka letep sato i ro:mato a romi’ad i, caay kafana’i no fafahi ko nika kala’alodaw to no tireng ni Aaw.

Itiya to, a ^engang sato a mangic kiyaan a fafahi ni Aaw, ‘ko caay aca kiya pisimed kako to opih niira, hila hani, o matiraay aca ko tireng niira i!’ sato a misaheto a mangic. Toa kala ramod hatu niira kiyaan a tosa a opih no fa’inay niira ni Aaw a midi’i to dadayada:yato. Saan ko kongko no mato’asay to pakayniay to no kawakawasanho a demak ni Aaw.

Iraan saka o sakakitaa:nay ci Aaw, saan ko sowal no mato’asay a patinako, to no kawakawasanho a ’orip no tamdaw, to no itiya:ayho a kakawaw, awaayay to ko mafana’ay no aniniay a makedalay to no mato’asay a kongko.

阿澳傳奇的故事

譯序與譯文要點

這是一篇Fata' an - Pangcah古老出名的民間傳奇故事小說，到底有無其人，不得而知，但是故事應可歸類在故事文學。原講述故事的Onak Tafong 1880年出生於Fata' an部落，Onak是花蓮馬太鞍部落的afedo' ay(類似印第安的great chief)，他的口才非常出色，據知，他也是講鬼神故事的高手，他講一篇故事可以連續講3~4天，講的出神入化，聽者身歷其境。這一篇O ni Aaw a kongko故事是屬短篇小說故事之一。故事之神奇與精彩度，有些類似阿拉丁神話或俄國Leo Tolstoy編著的古典故事文學。如果過去將那些故事編成文字化，並介紹至國內或西歐，相信Onak Tafong的故事聞名遐邇。

筆者特別編編輯此篇故事，俾分享能夠讀羅馬拼音符號的族人可以慢慢地閱讀，因為使用的語言是120年前的阿美語，內文分為十個長短不一的段落。閱讀之時，把心情就當作像吃高級古早味雜糧似的，體驗故事高手講故事精彩的情節與內容。編者特別把整篇故事以故事情節內容來分段，以利閱讀者瞭解其段落。故事語言保存Fata' an的地方說法與語音，以利代代傳真其原有口語之精彩度。

故事文本譯文如下

講說很古很古的時候，Aaw出生長大之傳奇故事，以他為的主角。

Aaw在未出生之前，他的父母親Anaw Foyaw & Rapdayaw原是窮困又無生子的老人家。他們忠厚可憐的老夫妻人家，他們兩決定虔誠地向神明祈求賜予他們後代，後來主角的母親懷孕生了他，他們給他起名為Aaw，他有某種魔力，連他的父母親根本未知他能行馬天空，幫助母親上山拿煮飯的木柴，雖然他的母親對於他採的木柴意見，究竟柴火已神速地帶回了。後來，他應該娶妻的年紀已到，父母為他擔憂，一貧如洗的家境，找尋能夠喜歡他的應是不易。不過，神奇地事出現了，他在山嶺中找到閃閃的黃金，因此他也使家庭生財，改變了家庭貧困的處境，生活富裕有餘起來，人人羨慕，隣人對他也有存疑之心的人。為了能夠有足夠條件娶到他在溪流邊洗衣的當地之王美麗的女兒，他也藉由魔力，一夜之間，興建兩層富麗堂皇的黃金屋。之後，經由媒人kay-akay牽線，主角Aaw終於娶到當地之王的掌上名珠。結婚不久，妻子想知丈夫到底從事那個行業。後來發現他白天帶著藏匿在鞋櫃的翅膀，插在身體兩側就自由自在到處飛躍翱翔，夜半家人入睡

才回家。由於妻子，一直沒有享受到性福美滿的婚姻生活，心中始終不滿。妻子非常納悶老公為何搞這種名堂，她經過多次的觀察，知道老公常常插在身上的翅膀藏在什麼地方，她就把那兩翼翅膀另藏在隱密處，為了防止Aaw到處亂跑。不過，因為翅膀事件夫妻吵個不停止，弄得悶悶不樂，甚至丈夫以致而亡mala' alodaw(消失)。後來，妻子早年守寡，日日懊惱以淚洗面，抱著老公常持的翅膀來伴生。故事的始末就是如此，據說，在當時Aaw的家庭是家喻戶曉的kakitaan。

此篇故事之情節可與俄國托爾斯泰文學著作「空鼓」故事媲美，真的令人有異曲同工之感。故事全文如上。